

Za čo so rozsudźimy?

Jezus Chrystus praji: „Štóż swoje žiwjenje namaka, tón je zhubi, a štóż zhubi swoje žiwjenje mje dla, tón je namaka.“

Matej 10,39

Što mam činić ze swobodnym wječorom? Sčěhuju přeprošenje znateho na narodniny? Abo du na koncert sławneho hudźbnička? Abo wostanu cyle jednorje doma a předewzam sej džěto, kotrež sym chcył hižo dawno činić?

Nimale wšědnje dyrbymy tajke prašenja za sebje rozrisać. Stajnje mamy so za něšto abo přećiwo něčemu rozsudzić. Ženje pak njeběše telko možnosćow, kotrež móžu zwoprawdźić abo tež wostajić. Mjez młodymi ludźimi je mjeztym wjele, kotřiž docyła wjace njewědža, što poprawom chcedža. Přewjele poskitkow počezuje jich rozsud!

Što pak činimy, hdyž mamy so za něšto abo přećiwo něčemu rozsudzić? Wotmołwa je chětro jednora. Wotwažujemy wšelake možnosće: Tónle nadawk doma móže hišće čakać. Tamny znaty, kiž runje swoje narodniny swjeći, njeje mi we woprawdźitošći wažny. Tola sławny hudźbnik jenož na tutym wječoru w našej kónčinje wustupi. Takle sym so spěšnje rozsudził. Wězo du na koncert a tamnemu znatemu napisam krótku SMS, kak škoda to je, zo njemóžu na narodniny přiřić, dokelž mam na tutym dnju wažny termin.

Hižo na tutym příkladže widźimy, kak ćežko je hustodosć so wšědnj dzeń za jednu wěc rozsudzić. Hišće wo wjele čese su rozsudy, kotrež cyle žiwjenje nastupaja: Kotre powołanje sej wuzwolu? Z kim chcu swójbu založić? Hdže budu bydlić? Tež při tajkich ćežkich prašenjach wotwažuju wšelake opcije a potom dyrbju so mjez nimi rozsudzić. Dyrbju potajkim do teho wotwažować: Je mi to wažne abo nic?

Skónčnje mam so tež w prašenjach wěry rozsudzić. Dam jej městno w swojim žiwjenju? Wozmu sej wšědnje wěsty čas

za wěru a předewšěm njedzělu? Abo su druge wěcy stajnje wažniše, čehoždla nimam za nju pječa ženje chwile abo jenož jara zrědka? Jeli je to pola mnje tak, je spěšnje jasne, zo sej wěru mało wažu.

Tola je to woprawdže zmysłapołne, hdyž mam Boha a swoju wěru do njeho za njeważnu wěc? Hdyž so rozsudžu, što na swodnym wječoru činju, jedna so zwjetša woprawdže jenož wo rozsud za jedyn wječor. Hdyž so rozsudžu, kotre powołanje chcu nawuknyć abo hdže chcu bydlić, su to wažniše rozsudy. Tola wšitke tute wěcy su jenož předposlednje prašenja. Poslednje prašenje je po mojim měnjenju jedne druge a rěka: Sym k wěčnemu žiwjenju powołany abo je z mojej smjercu hižo wšitko nimo?

Hdyž je to poslednje prašenje mojeho

žiwjenja, je wone tež najwažniše prašenje. Potom pak mam sej nutřkownje wujasnić, hač je přiměřene, zo mam stajnje druge wěcy za wažniše. Jezus je w scénju swjateho Mateja krutu sadu wuprajil: „Štóż swoje žiwjenje namaka, tón je zhubi, a štóż zhubi swoje žiwjenje mje dla, tón je namaka.“

Jezus swojich připosłucharjow warnuje, zo na swoje zadžerženje napřećo Bohu njedžiwaja abo jeho samo zacpěwaja, dokelž maja stajnje druge wěcy za wažniše abo zmysłapołniše. Naše žiwjenje je napjelnjene z wulkej ličbu rozsudow a tak stajnje wšelake možnosće wotwažujemy. Měnju, zo je to derje a spomóžne, hdyž na poslednje prašenje swjateho žiwjenja prawje wotmołwimy a tole tež wšědnje wobkedžubujemy.

Christoph Rummel

Kříž na Poršiskim kěrchowje swědči wo dowěrje do wěčneho žiwjenja.

Foto: C. Lux

Nazymska zaběra abo dohodowna paslenka

Lube džěci, znajeće to? Wonka wichor howri, dešcik do woknow šlipa a wy tak prawje njewěšće, što ze sobu započec. Za tajke wokomiki sym za was dohodownu paslenku přihotowała. Tak móžeće sej hižo nětko mału překwapjenku za staršuju, wowku a džěda, kmótow abo přecelow k přenjemu adwentej napaslić.

Kóždy lěto zaso wobdźiwam we woknach najwšelakoriše paslene hwězdy. Fałdowane hwězdy z transparentneje papjery so mi wosebje lubja. Hdyž so wonka ćmíčka, móžeš rjane fałdowane mustry spóznać. A móžu wam prajic, zo scyła tak čezko njeje tajku hwězdu zhotowic.

Za hwězdu, kotruž na foće widźicé, trjebaće jeniče transparentnu papjeru, kotraž je do wasom jenak wulkich praworóžkow roztrihana. Kóždy z tutech papjerkow na slědowace wašnje sfałdujće:

1. Najprjedy sfałdujće papjerku srjedza po dołhosći. Rozfałdujće papjerku zaso.
2. Jako přichodne kóždy ze štyrjoch rózkw na srjedzansku liniju sfałdujće.
3. Naprawo a nalěwo nastatej hornjej rózkej nětko k srjedzanskej liniji sfałdujće a hižo je přeni z wasom kónčkow hwězdy hotowy.
4. Hdyž maće wšitke wasom kónčkow sfałdowane, móžeće hwězdu hromadze zlěpic. Za to stajnje delnju lěwu kromu jednoho kónčka hwězdy deleka na srjedzansku liniju druheho kónčka zlěpće. Tak jedyn kónčk po druhim zlěpće.

Wosebje derje so wam fałdowane kromy poradza, hdyž je mjez nochćomaj palca a pokazowaka kruće sčehnjeće.

Přeju wam wjele wjesela při paslenju!

Janina Krygarjowa

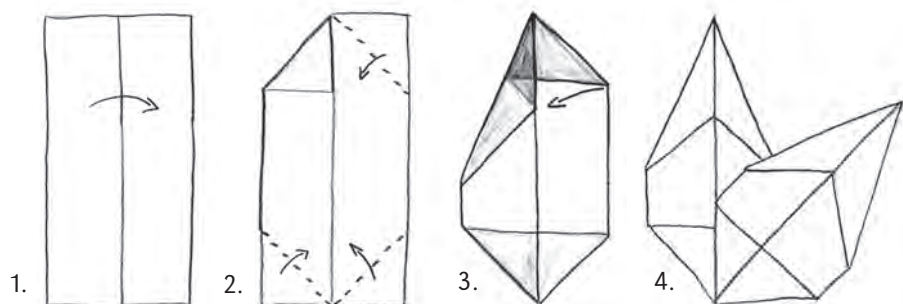

Foto a rys.: J. Krygarjowa

Džak dr. Irenje Šěrakowej

Z lětušim septembrom je so knjeni dr. Irena Šěrakowa jako korektorka měsacnika Pomhaj Bóh ze strowotnych přičin na wuměnk podała. Korektorske nadawki wukonja nětk knjeni Lucija Bejmina w Budyšinje.

Džěło za Pomhaj Bóh wukonješe Irena Šěrkowa nimale lětdžesatkaj, wot časa, zo bě dotalna korektorka Kata Malinkowa w septembrom 1998 zemřela. Jako katolska Serbowka bě tehdy bjez wahanja sobudžěło na časopisu ewangeliskich Serbow přewzała pódla svojich službných winowatosćow, kotraž měješe jako wědomostnica Serbskeho instituta a pozdžišo jako lektorka Ludoweho na-

Irena Šěrakowa Foto: MB

kladnistwa Domowina. W minjem lětdžesatku je jako wuměnkarka w Pančicach-Kukowje stajnje puć namakała, zo bychu so korektury sčasom do redakcije w Budyšinje dóstali. W česćownosći před serbskej rěču a čitarstwom je swoje džěło dokładnje, dypkownje a spuščomnje wukonjała. Džiwaše při tym na rěčne wosebitosće ewangeliskeje hornjoserbsčiny, tež w delnjoserbsčinyje so wuběrnyje wuznawaše. Hač do swogeho 76. žiwjenskeho lěta je tute džěło swěru a začichim wukonjała. Za to praji w mjenje čitarstwa Pomhaj Bóh wutrobny džak

redaktorka Trudla Malinkowa

Maćična akademija

Štwórtk, 16. nowembra 2017, w 19.30 hodž. přednošuje knjez Alexander Pólk w Budyskim hosćencu „Wjelbik“, Žitna 7, na temu „Wuwice serbskeho stawiznopisa w NDR-skim času“. Młody serbski stawiznar, kotruž bydli w Budyšinje, předstaji rezultaty swojeho masterskeho džěła, kotraž je lětsa na Techniskej uniwersite w Drježdžanach wotzamknył. Přednošk budže w serbskej rěči, zastup je darmotny. Wšitkich zajimcow wutrobnyje přeprošuje

stawizniska sekcija Maćicy Serbskeje

Konferenca wo reformaciji

Wot 23. do 25. nowembra přewjedže so w Budyšinje wědomostna konferenca „Reformacija a etniskosć. Serbja, Letojo a Estojo w 16. a 17. lětsotku“. Zahajenje je štwórtk we 18.00 hodž. w Serbskim muzeju. Dalše přednoški wotměja so pjatk a sobotu wot 9.00 hodž. we wasadnym domje Pětroweje wasady Při měščanskim nasypje 12. Konferencu wuhotujetej Serbski institut a Baltiska historiska komisija.

Kniha wo von Gersdorfje

Wyši hamtski hejtmann Hornjeje Łužicy Friedrich Caspar hra bja von Gersdorf woliwowaše jako politiski akter a angažowany pietist rozsudnje wuwice Hornjeje Łužicy we 18. lětsotku. Lubina Malinkowa so w swojej runje

wuštej knize „Um der Wenden Seelenheyl hochverdient – Reichsgraf Friedrich Caspar von Gersdorf“ tutej wosobinje wěnuje.

Hrabja von Gersdorf njezmóžni jenož załoženje a rozšěrjenje Ochranowskeje bratrowskeje jednoty, ale prócowaše so tež wo pietistiske zbudjenje mjez Serbami. K jeho najwuznamnišim skutkam słuša po přikładze Franckeskich kubtanišćow w Halle 1737 załoženje Klukšanski seminar, kotruž so pozdžišo w Delnim Wujězdze dale wjedžeše. Tu so přewažnje studenća teologije w serbsčinyje wukmanichu, a so wučerjo wukubłachu.

Lubina Malinkowa pjelni ze swojej disertaciju džěru w serbskim stawiznopisu, wšako přinošowaše Gersdorf ze swojim skutkowanjom zasadnje k modernizaciji serbskeje towaršnosće: Přez wukublanje fararjow a wučerjow nasta šěrša a derje splečena serbska intelektualna elita. Nimo toho so z lajskim džěłom, ze šulu a z podpěru knihičišća alfabetizacija ludnosće pospěši a tak tež durje do němskeje zjawnosće wotewrichu.

LND
Lubina Malinkowa, *Um der Wenden Seelenheyl hochverdient – Reichsgraf Friedrich Caspar von Gersdorf, Eine Untersuchung zum Kulturtransfer im Pietismus, Spisy Serbskeho instituta 64, 530 s., brošura, 978-3-7420-2431-1, 29,90 €*

Papjera dlěje traje hač čłowjek

Přeco zaso listuju w knihach Kita Lorenca a so do jeho basnjow zanurjam. Nochce so mi wěrić, zo je „Zymny kut“ nětko jeho poslednja lyriska zběrka. A zo je pohladnica z dowola spočatk septembra na kupje Usedom moja poslednja z jeho ruki. „Papjera dlěje / traje hač čłowjek, / lubošć poť meje – / a nimo je poťwěk.“ Zdawa so mi, zo chce basnikowa štučka tróštować. „Cuni wětřík wěje přez murju“ Bukečanskeho kěrchowa a cyrkwinu wěža mi zdaloka kiwa. Njeje daloko do Wuježka, hdžež „lěsne hory tworja wobzor tam“. A dopominam so na wutrobne rozmołwy w kruhu přeče-

low z Kitom a jeho mandželskej w jeju přítulnej kuchni. A stajnje bě we nim doma tež pryzjote rymowe miknjenčko abo ironiske šćipnjenčko. „Běše a njeběše raz maťki kraj, / raj pěkných ludžičkow. / Za słowčko najlubše mějachu HAJ / a wutroby z poprjancow.“

Rymarejki a smorženki wšak Kitej Lorencej ženje smorže njeběchu. W basnikowej nadobje bě a wostanje słowny podomk, zaklučowany w překwapjenkach poetiskich kompozicijow. Sym jemu džakowna za wurjadny literarny pokład a za bohate žórło jeho slědžerskeho džěta. Kita Loren-

cowe přeložerske džěto je wusko zwjazane z wědomostnym hladanjom na stawizny serbskeje literatury. Zawostajil je dohromady 60 zešiwkow „Serbskeje poezije“. Spřistupnił je nam mjez druhim twórby serbskich ewangelskich fararjow kaž Jurja a Rudolfa Mjenja, Kita Fryca Stempela, Handrija Zejlerja, Jana Kiliana, Mata Kosyka a Jana Wałtarja. Za wudaće cejdeje składnostnje dwustotoho narodninskeho jubileja Jana Kiliana w léce 2011 je wón do němskeje řeče mištersce přenjesł kěrlušowe teksty.

Njedaloko Strugi bě Kito Lorenec něhdy doma, tróšku tež kaž „syn svojich wowkow a džědow“. Slepjanski řezak Jakuba Lorenca-Zalěskeho hižo njestěji. Basnik zdychuje: „Hišće raz bych rady / maćerny chłěb rozkrať, / hłosej nana poskať, / wěriť stare blady.“

Wot léta 1977 bydleše Kito Lorenec we Wuježku pod lužiskimi horami. Rady je tež přišoł na wat Krygarjec swójby zarjadowany léčny dworowy swjedžen. Scyła bě jemu tale serbska zhromadnosć wosebje w poslednich lětach wažna. Za naš časopis Pomhaj Bóh napisa w léce 2002 baseň „Wjerš pomazy“ wo podworanej kemšacej šćežce. Jeho poslednje, mi jara lubej, serbskorěčnej basniskej zběrce „Podomk“ a „Zymny kut“ stej hižo cyle rozčitaně. Budu drje sej dyrbjeć w Smolerjec kniharni nowe wobstarac, přetož přeco zaso wotkrywam nowe wobrazy-drohoćinki w lyriskim morju jeho molowane řeče.

Něhdže tam, „hdžež so slónco z hwězdami / zetka w tamnych wyšinach“, je wón „wěčne potajnstwo“ namakať. Nětko „nam njebjeski hornčer / z dešćowej ruku / po mjezwoču šmórnje“ a nas z poetiskim kuzłom Kita Lorenca na wšě časy wobjimuje. **Měřana Cušćyna**

Na Bukečanskim kěrchowje namaka Kito Lorenec swój posledni wotpočink. Pohrjebnu swjatočnosć wuhotowaštaj wyši krajnocyrkwiniski rada Dietrich Bauer z Drježdžan, něhdy farar w Bukecach, a Slepjanska fararka Jadwiga Malinkowa.

Foto: M. Bulank

Ze žiwjenja Kita Lorenca

Kito Lorenec narodži so 4. měřca 1938 swojimaj staršimaj Pawoľej a Wórši Lorencem w Slepom. Bu katolse wukřćený. Wotrostl je w Slepjanskej wosadze zhromadnje z bratrom Michałom a sotru Francisku. Dołho bě nan we wójnje, tak zo dyrbješe so mać sama wo džěci starać. Hluboko zašćěpili su so jemu w jeho duši wobrazy čěkanja a so palacych Drježdžan. Staršej wobhospodarještaj řezak w Slepom, kiž bě jeho džěd Jakub-Lorenc Zalěski založil. Hluboko trjehiło je swójbu, jako so řezak 1970 wuswoji.

Delnjo- a hornjoserbsčinu je Kito Lorenec hakle jako šuler a dorosćeny nawuknył. Po maturje w Choćebuzu poda so na studij slawistiki do Lipska. W Lipsku zezna swoju přěnju mandželsku Moniku. Jimaj narodžiču so džěci Gabriele, Thomas a Sabine.

Po studiju džělaše Kito Lorenec wot 1961

do 1972 w Instituće za serbski ludospyt a přiswoji sej hłuboke znajomosće wo serbskej literaturje. Wot 1972 do 1979 džělaše jako dramaturg w Serbskim ludowym ansamblu.

1973 zezna Kito Lorenec swoju druhu mandželsku Elke, z kotrejž bydleše wot léta 1977 we Wuježku. Jimaj narodžištaj so synaj Robert und Jakob. Wot léta 1979 skutkowaše jako swobodny wuměc. Rady witaše we Wuježku při wuznych a přečelow.

Bohate bě jeho literarne tworjenje w hornjo- a delnjoserbsčinje kaž tež w němčinje. Z Kitom Lorencom zhubimy wuznamneho basnika, přeložowarja, prozaista, dramatikarja a wudawaćela. W léce 1967 wuda zběrku „Struga. Wobrazy našeje krajiny“, kiž so z wotbagrowanjom wsow a zhubjenjom serbskosće zaběra. 60 zešiwkow rjada Serbskeje poezije wuda a wjele dalšich twórbow a zběrkow měło so tu mjenować. Přez swoje přeložowarske džěto spřistupni

tež Němcam serbsku poeziju. Prócowaje so wo serbski dorost na polu poezije a přewodžeše jako mentor Kružka młodych awtorow nowu generaciju serbskich basnicow a basnikow. Kito Lorenec bě znaty přez hranicy lužicy. Bě sobustaw PEN-centruma, Sakskeje akademije wědomosćow a čestny doktor Drježdžanskeje uniwersity. Wjacore myta so jemu spožčichu.

Hižo před džesać lětami zaja jeho Boža ručka. Jeho mocy popuščachu. Tola rady wón rysowaše a přeložk Kilianowych kěrlušow do němčiny bě jemu wažny.

Srjedz septembra zaja jeho k druhemu razej Boža ručka a njedzelu, 24. septembra, wón w Budyskej chorowni wudycha. Wo njeho žaruja mandželska, pjeć džěci ze swójbami, džesać wnučkow a šěsć prawnučkow, bratr a sotra ze swójbomaj kaž tež přečeljo we lužicy a zwonka njeje.

Ze žiwjenjoběha, přednjesenym na chowanju 30. septembra w Bukecach

30lětny jubilej delnjoserbskich kemšow w Dešnje

Počesćenje přijimachu iniciatorojo wožiwjenja delnjoserbskich kemšow w léće 1987: Měto Pernak z Berlina, Christina Kliemowa z Dešna a Helmut Hupac z Prjawoza (wotlěwa).

„Wšitku swoju starosć čisńće na njeho, přetož wón so wo was stara.“ (1 Pětr 5,7) To bě hesło přěnich delnjoserbskich kemšow nowšeho časa před 30 lětami w Dešnje a to bě zdobom tež hesło za lětuše jubilejne kemše, kiž so 24. septembra tehorunja w Dešnje swjećachu.

Kemše w cyrkwi

W swojej narěči na spočatku kemšow pokaza Christina Kliemowa z Dešna, jedna z hłownych iniciatorkow lěta 1987, na wuznam wožiwjenja delnjoserbskich kemšow po 46 lětach přestawki. Runje tu w Dešnje su wone přez zakaz fararjej Bogumilěj Šwjeli w léće 1941 womejknjeli. Na priwatnu iniciativu Dešnjanskich wosadnych a dalšich podpěračelow je so wožiwjenje z přěnimi kemšemi 27. septembra 1987 poradžiło. Z teho časa wuwi so bohate serbske wosadne žiwjenje: Někak 250 kemšow we wjac hač 30 wosadach z přerěznej 77 kemšerjami je so swjećiło. W léće 1988 załožichu džělowu skupinu Serbska namša pod nawodom zaslužbnego Choćebuskeho generalneho superintendenta Reinharda Richtera.

Na jubilejnych kemšach předowaše farar n. w. Helmut Hupac z Prjawoza, kotryž bě hižo přenje kemše před 30 lětami sobu wuhotował. Wón pokaza na pozhubjenje serbskeje rěče a identity, serbskich tradicijow a nažkow a nic naposledk na woteběranje wěry a zwjazanosće z cyrkwu. Tute wuwice je so hižo dawno do Druheje swětoweje wójny započalo. Iniciatorojo lěta 1987 běchu překwapjeni, zo su ludžo iniciativu tak derje přiřzali a zo je hišće tak wjele křesćanskeje wěry a maćernej rěče zwostało. Předar wuzběhny, zo njebě wozrodžene serbske cyrkwinske džělo jenož na kemše wobmjezowane. Jako příklad mjenowaše wudaće delnjoserbskich Spěwarskich w léće 2007. Zdobom pokaza

tež na problemy a starosće. Tak je financowanje městna serbskeho dušepastyrja dołhi čas njewěste było. Kak dołho swjećimy hišće delnjoserbske kemše, so farar prašeše. Naša rěč je wohrožena, ale njesmy sami ze swojimi starosćemi. Tehodla čisńće wšitku swoju starosć na Boha, přetož wón so wo was stara.

W nadawku konsistorija Berlinsko-braniborskeje cyrkwy postrowi kemšerjow farar Clemens Bethge. Wón wuzběhny bohatosć serbskeje narodnosće a wažnosć serbskich kemšow. Měto Pernak z Berlina so pozdžišo w „Serbskim dworje“ za to wutrobne podžakowa a pokaza na to, kak je cyrkwinska wyšnosć swoje měnjenje napřečo Serbam k lepšemu změniła. Bě to dołhi proces.

Bjesada w „Serbskim dworje“

Po kemšach běchu wšitcy na zhromadne kofejpice do hosćenca „Serbski dwór“ přeprošeni. Mato Krygar jako předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa w mjenje

hornjoserbskich sotrow a bratrow postrowy posrědkowaše. Wróćo zhladujo na swojske nazhonjenja rozprawješe, kak wažne běše wožiwjenje serbskich kemšow tehdy tež za młodu generaciju. Dale wón na to pokaza, zo zdobychu so přez to tež ludžo za to serbske, kiž njesu so wot oficialneho serbskeho žiwjenja w NDRskim času zastupowani čuli.

Předsyda Towaristwa za serbsku rěč w cerkwi dr. Hartmut Leipner počesći Christinu Kliemowu, Měta Pernaka a fararja Helmuta Hupaca za jich zaslužby při wožiwjenju serbskeho wosadneho žiwjenja w Delnej Łužicy. Zhromadzeni jim k česći trójnu slawu zaspěwachu.

Hižo w swojej narěči bě Christina Kliemowa prajiła, zo su serbske kemše za ludži našeje domizny přeco hišće wěc wutrobny, a tak dołho kaž přeće za kemšemi w maćernej rěči wobsteji, budu tu tež w přichodže iniciatorojo, kiž so za nje zasa-džeja a angažuja. Tuta sada plaći runje tak za ewangelsku Hornju Łužicu. **MK**

Přeprošenje na přěnju namšu njedzela, 27. septembra 1987 Repro: archiw PB

Po jubilejnych kemšach na bjesadze w „Serbskim dworje“

Foće: G. Wiecezrek

Złota nazyma a štwórty SEKT

W předkraju Žitawskich horow, w tamnišim nakrajnym šulskim domje Eurohof Hainewalde zetka so wot 13. do 15. oktobra šwarna, z 38 wosobow wobstajaca črjódka – z teho 20 džěci z džewjeć swójbow – k zaběrje z nabožnej temu, k pućowanju, hrajkanju a k wólnym rozmołwam w serbskej rěči. Ležownosć, wokolina kaž tež wjedro skićachu jara dobre wuměnjena za zabawu, wuměnu mysłow a wodychanje.

Pjatk na kofej so wšitcy zetkachmy. Hižo tu bě jasne: wódne hrajkanišćo z čahatym splawom, ze skakanskimaj fontenomaj, ze studnju a z wodu wotwodženskim systemom je magnet za wšitke džěci. Wopoka za so, zo mějachu drje starši swoju lubu nuzu ze zmoknjenej drastu, gumijowymi škórnjemi a črijemi, džěci pak so tam wot zaheho ranja hač do wječora wucychnowachu, tež bosa a w krótkich cholowach. K arealej słušeja tež wšelake skoćata: nukle, kozy a tři wosoły. Wosebje při rańšim picowanju běchu džěci wot zynkow, kožuchow a přichilnosći zwěrjatow fascinowani. Škoda, zo so sportnišćo runje ponoweše, ale kopańca njesmědžeše falować.

Pjatk po wječeri a wječornej modlitwy zetkachmy so dorosceni k přenjeje rozmołwy pod nawodom Slepjanskeje fararki Jadwigi Malinkoweje, kiž bě tež zamołwita za cyłu organizaciju. Lětuša tema „Přeprašeni na hosćinu“ bě dosć kompleksna, wšako ležese akcent na sakramenće Božeho blida. Hižo wšelakorosć pomjenjowanjow na to pokazowaše: Bože blido, spowědź, Bože abo swjate woprawjenje, Bože wotkazanje a eucharistija. Tehodla wužiwaše fararka Malinkowa wobraz šćoma. W přenjeje rozmołwy džěše na jednej stronje wo wosobinske nazhonjenja ze sakramentom, kiž sahachu wot začuća nućenja a wostudy hač k fascinaciji a mysterijej. Na tamnej stronje wuwědomichmy sej jeho hłuboke korjenje, mjenujcy židowski swójbný

passach-swjeden, z kotrymž dopomina so na wažny džěl židowskich stawiznow: na wučach z Egyptowskeje.

Sobotu dopołdnja rozpominachu dorosceni druhi segment Božeho blida – jeho zdónk. Bibliska podawizna Jezusoweje poslednjeje wječerje po Markusu steješe w sředzišću. Rozmyslowachmy wo wšelakich słowach, kiž tam wustupuja, kaž: syn, ja, zrudny, přeradženy, dawać. Paralelnje k temu wumolowachu džěci wobraz Božeho blida a pječechu sej słódne cały hromadže z Krygarjec Janinu a Terezu.

Popołdnju steješe na programje pućowanje. Šěšć wandrowskich poda so na blisku horu Breitenberg z jeho bawdu. Po puću wobhladachu sej monumentalny hród hrabjow von Kyaw, kiž chcedza čłonojo tamnišeho spěchowanskeho towarstwa restawrować. Podłu rěki Mandawy, kotraž ma swoje žórło w bliskej Čěskej, stupachu pućowarjo na horu a radowachu so nad krasnym wuhladom na Žitawске hory a čěski Varnsdorf. Wšitcy tamni pak podachu so hakle po swačine na Kyawski hród, wjesele pak nawróćichu so zaso na lubowane wódne hrajkanišćo.

Po wječeri, hrach a wječornej modlitwy podachu so džěci sprócne do loža a dorosceni zetkachmy so k poslednjemu rozmyslowanju. Tónraz džěše wo zaměry Božeho blida, to rěka – wo hałuzu. Bože blido chce być swjeden spominanja, wodawanja, džakowanja, zhromadnosće, posyljenja a nadžije a je tuž w swjich fasetach jara aktiwny sakrament. Wospjet dótkachu so rozmołwy džěnsišeho zhladowanja na Bože blido w interpretaciji ewangelskich a katolskich křesćanow. Wěriwemu je čezko zrozumić teologiske hranicy a murje, kotrychž dla njemóža wšitcy, mandželstwa a swójby tež w Serbach, runje hladajo na krasne „hałuzu“ sakramenta hromadže k Božemu blidu přistupić. Po rozpomina-

Młodzi namórnicy na wódnym hrajkanišću

nju hrajachu dorosceni wšelake hry, kaž romej z pismom za slepych a Pismikowu kekliju – serbski skrjebl, štož wobradzi jim wjele smjeća, wjesela a hłowuťamanja.

Tež njedželu rano běchu džěci hižo zahe wonka. Po wuhódnoćenju džakowaše so předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa Mato Krygar pola hłowneje organizatorke a zamołwiteje za jara poradženy kónc tydženja. Potom poda so cyła skupina na njedželne wosadne kemše – z Božim blidom. Cyrkej wosrjedz wsy je rjenje powjerna. Bože slóncó ju swjatočnje wuswětli a pozłočane barokne slóncó hladaje z wołtarja na wosadnych a hosći. Wjeseli nawróćichmy so wšitcy do Eurohofa a po wobjedže so rozžohnowachmy. Prajachmy sej božemje hač do přichodneho lěta w nazymskich prózdnicach.

Bóh zapłać za rjany SEKT – serbski ewangelski kónc tydženja – na kromje Žitawskich horow, za organizaciju, za dušne a čelne posyljenje a za žiwu ekumenu.

Christiana Piniekowa

Wobdžělnicy Serbskeho ewangelskeho kónca tydženja (SEKT) w Hainewalde pola Žitawy

Foće: L. Malinkowa

Myto Čišinskeho Jurej Mětskej spožčene

Sakski ministerski prezident Stanisław Tilich je sobotu, 21. oktobra, na Čerwjonej žurli klóštra Marijina hwězda w Pančicach-Kukowje komponista Jura Mětska z Budyšina z Mytom Čišinskeho wuznamjenił. Spěchowanske myto k Mytu Čišinskeho spožči ministerski prezident spisowacelce Lubinje Hajduk-Veljkowicowej z Lipska.

Jura Mětska počesćicu z mytom za jeho kompozitoriske tworjenje a wědomostne přinoški k serbskej hudźbje. Hudźbu twórc Sebastian Elikowski-Winkler z Choćebuza rysowaše w swojej delnjoserbsce přednjesenej lawdaciji wuznam Mětskeweho tworjenja na polu načasneje serbskeje hudźby. Wón je scyła přeni komponist, kiž bu z Mytom Čišinskeho wuznamjenjeny.

Lubinje Hajduk-Veljkowicowej spožčicu spěchowanske myto za jeje wusahowacy přinošk k serbskej přítomnostnej literaturje. Lawdaciju na nju měješe basnica Měrana Cušcyna z Budyšinja, kotraž wuzběhny skutkowanje młodeje spisowacelki na literarnym polu kaž tež při wuwianju načasnych srědkow k nawuknjenju serbsčiny.

Ministerski prezident Stanisław Tilich je Jura Mětska z Mytom Čišinskeho a Lubinu Hajduk-Veljkowicowu ze Spěchowanskim mytom k Mytu Čišinskeho počesćil. Foto: M. Bulank

Ministerski prezident Stanisław Tilich zwurazni w swjedźenskej narěči, zo lawreataj ze swojim tworjenjom duchowne

namrěwstwo serbskeje zaštosće dale wuwataj a za nětčišu a dalše generacije dale wjedzetaj. **PB**

Farar Thomas Haenchen dwaceći lět w Bukecach

Na 14. njedźeli po Swjatej Trojicy, 17. poźnjenca, swjećeše so w Bukecach žnjowodźackna Boža služba. Cyrkej a wołtarniščo běštej dostojnje wupyšenej, pozawnowy chór kemše rjenje wobrubu a nahladna ličba kemšerjow, mjez nimi napadnje wjele staršich z dźěćimi, Boži dom pjelnješe. Poprawom žnjowodźackny swjedźen kaž kóžde lěto. Hač do toho wokomika, hdyž po wozjewjenjach dźěć z pisanymi balonami machajo zaso do Božeho domu začahnychu a před wołtarjom ze spěwčkom fararjej k 20lětnemu službnemu jubilej gratulowachu. Po tym scěhowachu zbožopřeca fararjej Haenchenej a jeho mandželskej ze ston cyrkwinskeho předstejičerstwa, sobudželačerjow a cyrkwinskeho chóra, kiž mandželskimaj němsce kěrluš „Štóż Bohu wjeršnemu so poda“ zaspěwa. Někotryžkuli z wosadnych, kiž so po kemšach při cyrkwinych durjach z fararjom so rozžohnuwo jemu z dobrymi přećemi zwjazanu gratulaciju wupraji, zawěsće přemyslowaše, hdže drje su wšitke te lěta wostali, a spyta so na małe a wulke podawki we wosadze minjenych dwaceći lět dopominać.

Dopomnjenki započínaja so z tym, zo před lětdžesatkomaj z Drježdžan pochadźacy młody wikar službu w Bukecach nastupi. Ordinacija a zapokazanje po něšto času scěhowaštej. Bórze swjećeše so tež kwas na Bukečanskej farje a młoda farska žona sem přičahny. Haenchenec dźowki Madlena, Jana a Pauline staraja so mjeztym wo žiwjenje w farskim domje.

Nic jenož, zo so swójba bórze w Bukecach zadomi, tež młody farar namaka spěšnje swoje městno we wosadze. Jeho dar, druhim bjez předposudkow připosluhać, jeho wurunana a posrědkowaca powaha kaž tež jeho naročne wukładowanje Božeho słowa su temu přinošowali. Při rozsudach we wosadze waži sej měnjenje druhich, wosebje cyrkwinskeho předstejičerstwa a sobudželačerjow. Nimo dušepastyrstwa móžeše tež materielne nadawki we wosadze zwoprawdźić. Zatwar nowych zwonow na cyrkwinskej wěži, restawrowanje kěrchowskeje murje a nutrkowne wumolowanie cyrkwy njech su tu předewšim mjenowane. A přichodny wulkoprojekt hižo zaso čaka: twarske dźěta na cyrkwinskej wěži, hdžež je so hrib do drjewa zado- był. Jelizo spěchowanske pjenjezy ze wšelakich hornow dóndu, maja so wotpowědne dźěta klětu wukonjeć. Najskeje knjez Haenchen do stawiznow Bukečanskeje wosady jako „twarski farar“ zańdže.

Wuzběhnyć ma so hišće, zo z Němcow pochadźacy farar bórze spózna, zo to serbske k Bukecam a wokolinje słuša a zo wosadu wobohaća. W tym korjeni jeho rozsud, wšitko serbske we wosadnym žiwjenju podpěrać a dalokož móžno spěchowac. K temu so tež sam prócuje serbsčinu nawuknyć. Jeho serbsce přednjesenym předowanjam dwójce wob lěto je mjeztym hižo přijomnje připosluhać.

Swoje stejiščo nastupajo serbskosć wosady farar tež, hdyž je trjeba, zjawnje

Farar Haenchen přijimuje z mandželskej zbožopřeca wosadnych. Foto: A. Zoba

zastupuje. Składnosć jasneho słowa so žnjowodźacknu njedźelu popoždnu, potajkim hnydom na samsnym dnju, skićeše. Bukečanska domiznowa kulturna skupina swjećeše 70. róčnicu založenja a farar měješe na swjedźenskim zarjadowanju gratulaciju sprosředkować. W moderaciji a narěčach so wšitko wokoło němskeho wjerćeše. Farar pak w swojim zbožopřecu přítomnym serbsce rjekny: „Knjez praji: Dam wam přichod a nadžiju“. K temu doda němski přeložk a dale zwurazni: „A hdže je to w Bukecach slyšeć? Kóždy džen jónu, hdyž so připoždnu zwoni, přetož to je hrono, z kotrymž je zwón debjeny.“ Serbske hrona na wšech zwonach su tež jeho skutk.

Hanaróža Šafratowa a Arnd Zoba

Pomjatna tafla za bywši Spomóžerski dom w Hodźiju

Sobotu, 14. oktobra, zhromadzi so na pošta ludzi před něhdyšim Spomóžerskim domom na Darinskej dróze 3 w Hodźiju k wotkryću tafla, kotraž na wuznamnu socialnu instituciju dopomina. Inicijatiwa za to bě wušta z Hodźijskeho domizniskeho towarstwa, kotrehož člon Klaus Kanzler bě so wobšěrnje ze stawiznami doma zaběrať. Tuchwilu džěta so hišće na wudaću brošury wo tym.

Předsyda domizniskeho towarstwa Peter Beer hosći powita. Zhromadnje ze šulerjomaj Richardom a Karlom Sannerom, kotraž džensa w domje bydli taj, wón taflu wotkry. Po tym poda farar Christoph Rummel přitonym přehlad wo stawiznach a wuznamje domu.

Hodźijski Spomóžerski dom běchu 1877 za wosyroćenych a wohroženych hólcow wotewrěli. Tehdyši farar Jaroměr Hendrich Imiš, kotryž ze žohnowanjom za nutrkowne misionstwo w Sakskej skutkowaše, bě 1876 založenje domu iniciěrowať. Hrabja zur Lippe nad Debricecami bě přeni předsyda nošerskeho towarstwa. Potrjeba za tajkim domom bě wulka, wšako bě po Němsko-francoskej wójnje wjele džěci wosyroćenych. Tež spěšne industrielle wuwice tehdyšeho časa přinjese ze sobu nowe socialne problemy, pod kotrymiž wosebje džěci čerpjachu.

Dom w Hodźiju móžeše maksimalnje 19 hólcow hospodować a wobsteješe hač do lěta 1941. Poslednjeho, 344eho hólcu přiwzachu 1938. Hólcy pochadzachu z wjetša z wokoliny, ale tež z Lipska, Kamjenicy a Šwikawy. Najdalši přiidže z Hildesheima. W Hodźiju bydlichu hač do wuchodženja ludoweje šule. Po tym so jim powołanske wukublanje posrědkowaše. K

Předsyda domizniskeho towarstwa Peter Beer ze šulerjomaj při wotkryću tafla

domej słušeše małe ratarstwo, hdžež chowancy w swobodnym času džělachu.

W času nacionalsocializma so wuměnjnja pohubjeńšichu a 1941 posledni chowanc dom wopušći. Nošerske towarstwo so rozpušći a přepoda twarjenje Hodźijskej gmejnje. W nim běchu potom bydlenja, ale tež sotrownja, šulska kuchnja a zubnolěkarska praksa. Džensa je twarjenje w priwatnym wobsydstwje, je rjenje wobnowjene a wužiwa so jako bydlenki dom.

Jako hosćo wobdžělachu so na wotkryću tafla mjez druhim jednaćel Budyskeje diakonije Gerd Lehmann a Budyski superintendent n. w. Reinhard Pappai kaž tež potomnicy něhdyšich chowancow a poslednjeho nawody Ernsta Voigta. Přijěli běchu tež zastupjerjo domizniskeho towarstwa z Wopakeje, hdžež bě přeni Spomóžerski dom w Hornjej Łužicy nastať. Hodźij-

Dwurěčna tafla dopomina nětko na něhdyšu wuznamnu socialnu instituciju w Hodźiju.

ski dom bě potom druhu. Po swjatočnym wotkryću běchu hosćo do farskeje bróžnje přeprašeni. Při kofeju a tykancu so zajimawe rozmołwy wjedzechu a so inicijatiwa domizniskeho towarstwa a wuznam diakoniskeho džěta w našim času hódnočištej.

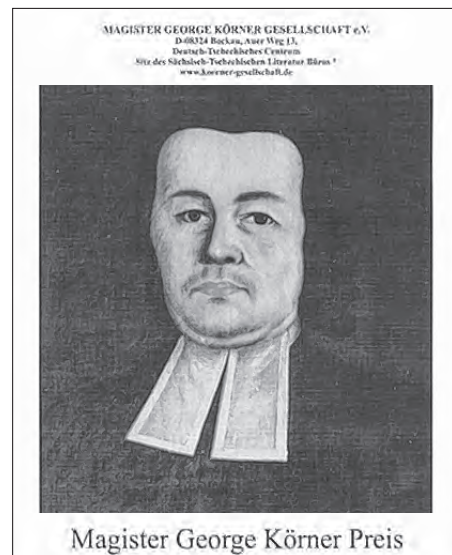
Gerat Krawc z Delnjeho Wunjowa

Wopominanje 300. narodnin fararja Körnera w Bockauwje

Sakske socialne ministerstwo dopominaše sobotu, 21. oktobra, na 300. narodny Bockauwskeho fararja a magistra Georga Körnera. Wučenc, kotryž bě so 28. nowembra 1717 w Pölbitz pola Šwikawy narodźił a 3. meje 1772 w Bockauwje zemrěť, skutkowaše jako farar, řečespytnik a chronist. Za gymnazialny čas w Šwikawje nawukny pola serbskeho wojaka serbsčinu. Jako student teologije w Lipsku bě sobustaw Serbskeho předarskeho towarstwa. 1742 přewza zastojnstwo Kursakskeho pólneho předarja. Pozdžišo bě diakon w Reichenbachu a skutkowaše jako dušepastyr na wšelakich městnach, doniž jeho 1747 do wsy Bockau w Rudnych horach njepowolaču. Tu wěnowaše so wědomostnemu přelědženju serbskeje řeče a zestaji serbsko-němski słownik, kotryž so džensa we Wróctawskej uniwersitnej bibliotece chowa. Lip-

šćanske Serbske předarske towarstwo pomjenowa jeho za čestneho sobustawa. Tež ze stawiznami Bockauwa so zaběraše. Wot njeho započate „Bockauer Nachrichten“ wjedzechu jeho naslědnicy w farskim zastojnstwje dale hač do lěta 1936.

Składnostnje jubileja počesćichu zaslužbneho duchowneho a řečewědnika z wopomnjenskej swjatočnosću w po nim pomjenowanym Körnerowym domje w Bockauwje. Porěčachu sakski krajny biskop dr. Carsten Rentzing, sakska socialna ministerka Barbara Klepsch, slawist prof. dr. Karlheinz Hengst kaž tež předsyda Domowiny Dawid Statnik. Lětuše Myto magistra Georga Körnera spožči so Domowinje, třěšnemu zwjazkej Łužiskich Serbow. Na farje bě zarjadowana wustajeńca z dokumentami z časa fararja a wučenca Georga Körnera.

T.M.

Wopismo Myta magistra Georga Körnera

Powěšće

Předsydka Forelloweho towarstwa Jana-Eva Scholz w rozmołwje z referentom Janom Malinkom w Kulowje Foto: H. Hirschfeld

Kulow. W Kulowje wobsteji Forellowe towarstwo, pomjenowane po šleskim fararju Friedrichu Forellu. Wone je wusko z tamnišej ewangeliskej wosady zwjazane a organizuje cyrkwinske, kubłanske, kulturne a towaršne zarjadowanja. 20. septembra přednošowaše Serbski superintendent w towarstwje. Něhdže 20 zajimcow sčehowaše jeho wuwjedženja, kotraž zložichu so na knihu „Pjeć lětstotkow. Serbja a reformacija“. Po přednošku wuwi so čita diskusija wo prašenjach přesadženja reformacije a wo wosebitych ekumeniskich zwiskach w Hornjej Łužicy.

Wojerocy. Wot kónca awgusta hač do kónca septembra bě we Wojerowskej Janskej cyrkwi widžeć pućowanska wustajeńca „Serbske cyrkwy mjez Lubijom a Luborazom“. W njej předstajeja so w słowje a we wobrazu měšćanske cyrkwy po ewangeliskej Łužicy, kotraž něhdy Serbam služachu. Wustajeńca bě minjene měsacy w Michałskej cyrkwi w Budyšinje přistupna.

Wojerocy. Na kermušnej njezděli, 1. oktobra, spominachu na 60lětny jubilej znowaposwjećenja Janskeje cyrkwy. Holcy w serbskej drasće Wojerowskej wosady njesechu žnjowu krónu do Božeho domu. Kónc Druheje swětoweje wójny jara wobškodženu cyrkej běchu w powójnskich lětach zaso wutwarili. W léce 1957 bě Zhorjelski biskop Ernst Hornig wobnowjenu cyrkej znowa poswjećil.

Pomhaj Bóh
časopis ewangeliskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiřažki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.

Budyšin. Jako zhromadny projekt ewangeliskeje a katolskeje Pětriskeje wosady čitachu na sriedach nawječor wot 6. septembra do 11. oktobra šesćo Budyšenjo w Pětriskej cyrkwi ze swojeje biblije. Z katolskeje wosady wuhotowachu nutrnosće tři Serbja: zapóslanc krajneho sejma Marko Šiman, dźiwadźelnica Petra-Maria Bulankec-Wencelowa a bywša nawodnica Serbskeho gymnazija Rejza Šěnowa. Dale wobdžělichu so na projekće wyši měšćanosta Alexander Ahrens, jednaćel Hornjołužiskich klinikow Reiner Rogowski a jednaćel Budyskeje diakonije Gerd Lehmann.

Budyšin. Na swjedženskim zarjadowanju w Budyskim Serbskim domje počesći Domowina pjatk, 13. oktobra, zaslužbne wosobiny. Myta Domowiny spožči so mjez druhim Manfredej Hermašej z Rownoho za jeho serbske towaršnostne a cyrkwinske skutkowanje w Slepjanskej wosadze. Z Čestnym znamješkom Domowiny wuznamjeni so mjez druhim młynk Hartmut Škoda z Běleje Hory w Hrodzišćanskej wosadze.

Smječkocy. Z wopomnjenskej swjatočnosću počesći Smječkocanska wosada architekta Woldemara Kandlera (1866–1929). Drježdžanski cyrkwinski twarski mišter je na 23 cyrkwjow, mjez druhim tež tu w Smječkocach, natwaril. K jeho wopomnjeću wotkrychu 15. oktobra na njezdělnišich kemšach wopomnjensku taflu. Na swjatočnosći so tež potomnicy Woldemara Kandlera wobdžělichu.

Dary

W septembru je so darilo za Serbske ewangeliske towarstwo 50 eurow a 25 eurow. Bóh žohnuj daraj a darićelow.

Spominamy

Před 125 lětami, 30. nowembra 1892, zemřě blidarski mišter **Jan Młynk** w Zarěču. Rodženy 1821 jako syn chěžkarja w Cyžecach nawukny wón powołanje blidarja. Po wandrowskich lětach a džěle w Małym Wjelkowje zasydli so jako blidarski mišter w Zarěču. Tam zastawaše zdomom zastojnstwje gmejnskeho předstejićerja a wjesneho sudnika. W Njeswačanskej wosadze bě sobustaw cyrkwinskeho předstejićerstwa. Tež w serbskim towarstwowym žiwjenju bě aktiwny. Wot 1847 přislušeše Maćicy Serbskeje. Bě zapisowar 1848 založeneho Serbskeho burskeho towarstwa w Haslowje a 1849 založeneho Serbskeho ewangelisko-lutherskeho towarstwa w Njeswačidle. 1879 załoži sobu serbske towarstwo w Zarěču a přewza jeho předsydstwo. Připódlu hišće do serbskich nowin a časopisow dopisowaše, w běhu lět wjac hač 400 přinoškow. Młynkec blidarnja w Zarěču wobsteješe něhdže hač do 1950tych lět, po tym so twarjenje na bydlenki dom wutwari. Bywša žiwnosć z blidarnju namaka so pod čišom 8 na sewjernym boku wsy. T.M.

Přeprašujemy

- 05.11. 21. njezděla po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 08.11. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach w farskej bróžni
- 12.11. dopředposlednja njezděla cyrkwinskeho lěta**
09.30 dwurěčne kemše w Rakecach (sup. Malink)
- 19.11. předposlednja njezděla cyrkwinskeho lěta**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 21.11. wutora**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 22.11. pokutny dzeń**
08.20 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 26.11. poslednja njezděla cyrkwinskeho lěta**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 02.12. sobota**
14.00 głowna zgromažina Spěchowanskego towaristwa za serbsku rěč w cerkwi z. t. ekumeniske wosadne popołdnje w Drježdžanach w cyrkwi swj. Jozefa na Rehefeldskej (sup. Malink)
- 03.12. 1. njezděla adwenta**
09.30 dwurěčne kemše w Slepom z wuzohnowanjom Slepjanskeho džěćetka (fararka Malinkowa)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
14.00 wosadne popołdnje w Slepom (fararka Malinkowa)